

цесу й усвідомити момент їх уключення в педагогічну діяльність, при цьому здійснюється деякий рефлексивний аналіз, погляд «з боку» на свою діяльність; студенти оцінюють значущість окремих дидактичних прийомів для себе й для учнів; відбувається спонукання майбутніх фахівців до професійної діяльності, їм цікаво спробувати окремі дидактичні прийоми в дії у процесі навчання учнів.

Висновки. Технологічне забезпечення формування професійно-етичної культури студентів уключає дві взаємозалежні один з одним дидактичні технології, у яких широко використовуються розвивальні методи навчання. Підготовка студентів до практико-орієнтованої професійної діяльності забезпечується, по-перше, включенням у зміст курсів практико-орієнтованого теоретичного матеріалу, по-друге, використанням елементів відомих технологій навчання, по-третє, включенням спеціальних технологічних прийомів.

Серед відомих технологій навчання при підготовці студентів до практико-орієнтованої професійної діяльності найбільш ефективними, на наш погляд, є технології розвивального навчання.

Література:

1. Москвина Л. Энциклопедия психологических тестов / Л. Москвична. — Саратов, 1996.

2. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А.В. Петровского. — М., 1979.

3. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. Пер. с англ. / Къелл Рудестам. — 2-е изд. — М.: Прогресс, 1993.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ

Ажипто О.Ю.

У даній статті розкриваються такі поняття як: технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання. Наводяться думки різних вчених щодо способу вираження суті педагогічної технології в навчанні студентів, а також представлені характеристики, які мають належати до технології навчання. Крім цього, в статті розкривається модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування студентів, які є найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів у рамках сучасних технологій.

Ключові слова: *технологічний підхід, технологія освіти, педагогічні технології навчання, технічні засоби навчання, модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування студентів.*

В данной статье раскрываются такие понятия как: технология образования, педагогические технологии обучения, технические средства в обучении. Приводятся мнения разных ученых касательно способа выражения сути педагогической технологии в обучении студентов, а также представлены характеристики, которые имеют отношение к технологии обучения. Кроме этого, в статье раскрывается модульно-рейтинговая технология,

дистанционное обучение и тестирования студентов, которые являются самыми приемлемыми для индивидуализируемого обучения студентов в рамках современных технологий.

Ключевые слова: *технологический подход, технология образования, педагогические технологии обучения, технические средства в обучении, модульно-рейтинговая технология, дистанционное обучение и тестирование студентов.*

In the given article such notions open up as: technology of education, pedagogical technologies of teaching, hardware's in teaching. It is led opinions of different scientists concerning the method of expression of essence of pedagogical technology in teaching of students, and also are sat for which have, attitude toward technology of teaching. Except for it module-rating technology, controlled from distance teaching, and testing of students opens up in the article, that are most acceptable to the individualized teaching of students within the framework of modern technologies.

Keywords: *technological approach, technology of education, pedagogical technologies of teaching, hardware's in teaching, module-rating technology, controlled from distance teaching, and testing of students.*

Вступ. Ефективність процесу навчання багато в чому визначається технологіями, які використовуються при навчанні. Вперше термін “технологія навчання” був використаний в США більше 50-ти років тому як результат пошуку шляхів побудови учбового процесу, який був би ефективний в умовах масової освітньої установи і безвідмовно діяв під керівництвом досвідченого викладача. Саме в цьому значенні поняття “технологія” і його варіації “технологія навчання” і “освітні технології” стали використовуватися в педагогічній літературі і одержали велику кількість формулювань залежно від того, як автори представляють структуру і складові освітнього технологічного процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У 50-х роках двадцятого сторіччя, коли почалося впровадження в учбовий процес технічних засобів, з'явився термін “технології освіти”, який в подальші роки під впливом робіт з методики вживання різних ТЗО і, зокрема, кіно, радіо, засобів контролю і ін., модифікувався в “педагогічні технології”.

У середині 60-х і на початку 70-х років зміст цього поняття піддався широкому обговоренню, як у вітчизняній, так і в зарубіжному педагогічному друці і на міжнародних конференціях, де було визначено два напрями його тлумачення, залежно від рівня результатів досліджень в даній області в різних країнах (США, Англії, Японії, Франції і ін.). Прихильники першого напрямку ототожнювали технологію навчання з простим використанням технологічних засобів в процесі навчання [4]. Представники другого напрямку головне бачили в тому, щоб підвищити ефективність організації учбового процесу і подолати відставання педагогічних ідей від стрімкого розвитку техніки. Таким чином, перший напрям був позначений як “технічні засоби в навчанні”,

друге виникло трохи пізніше, як “технологія навчання” або “технологія учбового процесу” [4].

Учасники конференції ЮНЕСКО в Женеві (10-16 травня 1970 р.), яка була присвячена цій проблематиці, визначили технологію навчання як “науку про навчання, яка встановлює раціональні принципи дидактичної роботи, а також найефективніші методи і засоби досягнення поставлених цілей навчання при мінімально можливих витратах зусиль з боку викладачів і студентів” [12, с.21].

У 80-90-і роки продовжується спроба подальшого осмислення сутності сучасного педагогічного процесу, причому простежуються дві тенденції: одні автори прагнуть подальшої деталізації поняття “педагогічні технології” і його ускладненню, інші - до спрощення, вдаючись при цьому до дуже узагальнених формулювань.

Так, на думку І.Я. Лернера, “педагогічна технологія” - це спосіб організації, образ думок про матеріали, людей, установи, моделі і системи типу “людина-машина”, це перевірка екологічних можливостей проблеми. Педагогічна технологія “припускає формулювання цілей через результати навчання, які виражені в діях тих, хто навчається, надійно усвідомлених і таких, що визначалися” [6, с.139].

З погляду В.П. Беспалько, “педагогічна технологія - проект певної педагогічної системи, яка реалізовується на практиці” [3, с.5]. Останнє формулювання, якщо його прийняти за основу, дозволяє розглядати ретроспективу педагогіки і її подальший розвиток, як еволюцію її технологій. У той же час В.А. Сластьонін вважає, що “педагогічна технологія” - це впорядкована сукупність дій, операцій і процедур, яка інструментально забезпечує досягнення прогнозованого результату в умовах освітнього процесу, який змінюються [10]. Об’єктивне ускладнення освітньої системи, яка підштовхується технічним прогресом, у тому числі і комп’ютеризацією навчання, настійно вимагає упорядкувати вживання таких понять як “технологія навчання” і “педагогічна технологія”, які часто усвідомлюються як система засобів, методів організації і управління учбово-виховним процесом. Хоча дані поняття не можна вважати повністю тотожними [8].

Формулювання цілей роботи.

Мета дослідження. Охарактеризувати технологію навчання в організації навчального процесу студентів вищих навчальних закладів.

Методи дослідження: аналіз педагогічної, соціологічної літератури, індуктивні та дедуктивні методи.

Дослідження виконано, згідно з напрямками практичної діяльності факультету фізичної культури ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Результати дослідження та їх обговорення. Погоджуючись у принципі з думкою вищенаведених авторів, ми технологію навчання розуміємо як дидактичний процес, який володіє значно більш високим ступенем ефективності, надійності і гарантованості результату при освоєнні учбового матеріалу, ніж традиційні способи навчання.

Технології навчання, на думку Ф. Янушкевича, М. Арстанова, повинні бути властиві наступні характеристики:

І. Сучасність - обов’язковість впровадження в учбовий процес науково-обґрунтованих і експериментально перевірених дидактичних нововведень з їх безперервним оновленням.

2. Науковість - постійне дослідження і аналіз ефективності використовуваних у процесі навчання змісту, методів і засобів навчання, організаційних форм, особливо нових, нестандартних.

3. Оптимізація навчального процесу - це досягнення цілей навчання з максимальною якістю при мінімальних витратах сил викладачів і студентів, економії навчального часу і ін.

4. Інтеграція - синтез результатів суміжних з дидактикою областей знань з педагогічної психології, фізіології, інформатики і інше і раціональне використання їх при рішенні практичних задач.

5. Широке використання технічних засобів навчання і дидактичних матеріалів, що активізують пізнавальний процес.

6. Оптимальність навчально-матеріальної бази навчального закладу - створення сучасної бази для роботи студентів і викладачів, тобто навчальні комплекси: замкнута система телебачення, локальна комп'ютерна мережа достатньої потужності, поліграфічна база і ін.

7. Якісна оцінка результату навчальної роботи за допомогою різних видів тестування, іспитів, рейтингової системи оцінки і ін. [11].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступний висновок: технологія навчання - категорія процесуальна, вона може бути, представлена, як сукупність методів і засобів зміни системи навчання, перекладу її в новий стан; технологія навчання направлена на конструювання і здійснення навчального процесу, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей.

З сучасних технологій найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів, на наш погляд, є: модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування.

Модульно-рейтингова технологія навчання дозволяє більш глибоко освоїти навчальний матеріал, дати об'єктивну диференційовану оцінку теоретичним знанням, практичним вмінням і навичкам; провести чітку градацію в групах студентів, що мають усереднену оцінку рівня підготовки, упорядкувати їх за цим критерієм, привласнити той або інший ранговий номер. П.А. Юцявичене бачить сутність модульного навчання в тому, що той, хто навчається, більш самостійно або повністю, може самостійно працювати із запропонованою йому індивідуальною навчальною програмою, що включає цільовий план дій, банк інформації і методичне керівництво з досягнення поставлених дидактичних цілей.

Розвиток технічних засобів телекомунікації і зв'язку, масова поява мультимедійних комп'ютерів і програмних додатків для них створила об'єктивні передумови для вдосконалення освітніх технологій. З'явилися ідеї навчання на відстані або так зване дистанційне навчання (ДН). Концепція цього навчання будувалася на використанні телекомунікаційних систем обміну інформацією між комп'ютерами, видаленими на значну відстань [7].

Дистанційна освіта одержала широкий розвиток в світовій системі освіти починаючи з 60-х років 20-го століття. Серед країн СНД найрозвинутішою в реалізації ідей дистанційної освіти є Російська вища школа. Значний кадровий і технічний потенціал сприяв створенню в 70 вузах Росії регіональних центрів нових інформаційних технологій. Створення і використання академічних баз даних і електронних бібліотек мобілізує інформаційні ресурси вузів Росії, сприяючи розвитку середовища дистанційного навчання [2, 7, 10].

Дистанційна освіта, як показує аналіз розвитку даної проблеми в світовій науці і практиці, носить об'єктивний характер і визначає якісно новий ступінь розвитку системи освіти. Проте перехід на дистанційну освіту припускає кардинальну зміну організації процесу навчання за принципом опосередкованої взаємодії суб'єктів освітнього процесу через такі сучасні інформаційні технології, як телекомунікаційні системи, комп'ютерний і супутниковий зв'язок, система "Інтернет" і ін. Перехід в перспективі на дистанційну освіту припускає як мінімум дві умови - це високу інформаційну культуру особистості і використання методів дистанційного навчання.

Часто поняття "дистанційне навчання" і "дистанційна освіта" сприймається як синоніми. По суті, дистанційне навчання - це метод, який може використовуватися як в рамках нової дистанційної форми отримання освіти, так і в рамках традиційних форм - очної і заочної, а також при навчанні не має на меті отримання систематичної освіти.

Ми розводимо педагогічні категорії "дистанційна освіта" і "дистанційне навчання". Перше поняття досить широке, воно характеризує нову організацію системи освіти, в якій використовуються засоби, засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях. Головний плюс такої освіти - можливість навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, контактуючи з викладачем за допомогою електронної пошти [9].

Існуюча в даний час система дистанційного навчання фактично є завуальованою під новою термінологією системою заочної освіти, в якій насправді збільшений тільки цикл самостійної роботи студентів за рахунок використання засобів телекомунікацій і комп'ютерів.

Головна проблема розвитку системи дистанційного навчання полягає в тому, що в неї автоматично переносяться існуюча система підготовки фахівців вищої школи на принципово нові технології отримання знань. Стало очевидним, що дистанційне навчання це не система заочної освіти, а одна з основних форм отримання індивідуальної освіти, яка вимагає вживання нових форм, методів навчання і контролю знань у тих, хто навчається.

На користь використання комп'ютерних телекомунікацій як технологічна основа для дистанційного навчання виступають наступні чинники:

- надзвичайно оперативна передача на будь-які відстані інформації будь-якого об'єму, вигляду (відео- і аудіо, текстової і графічної і т.д.), зберігання її в пам'яті комп'ютера потрібна кількість часу і т.д.;
- створення активного оперативного зворотного зв'язку в ході діалогу з викладачем або з іншими учасниками навчального курсу за допомогою спеціальної мультимедійної технології;
- доступ до різних джерел інформації, у тому числі до розподілених баз даних, телеконференцій і т.д. [6].

Для вирішення цієї задачі є істотні підстави. По-перше, різке зростання масовості освіти і підвищення її рівня з причини значного збільшення частки інтелектуальної праці. По-друге, гуманізації освіти, тобто індивідуалізації і інтелектуалізації прийомів і способів навчання, співвідношення їх з інтересами особистості і суспільства. По-третє, об'єктивно здійснений прорив у комунікаційних технологіях, що дозволяє повернутися до індивідуальних методів навчання на варіативній основі, використовуючи систему індивідуального

учбового планування, яке передбачає складання нормального, прискореного або сповільненого варіантів індивідуального учбового плану для кожного студента, які розрізнялися як за змістом, так і за темпом навчання [10].

Реалізація цих підходів можлива на основі стандартизованих технологій навчання і, зокрема, модульної побудови курсів. Технологія модульного навчання краще інших навчальних технологій підходить для дистанційного навчання. З її допомогою можна “упакувати” учбовий матеріал найоптимальнішим способом і забезпечувати студенту свободу вибору місця, часу і темпу навчання залежно від його можливостей; здійснювати оптимальну взаємодію між викладачами і студентами в процесі навчання, при цьому функції педагога можуть варіюватися від інформаційно-контролюючої до консультаційно-координаційної; надавати студентам можливість самостійної роботи над індивідуальною учбовою програмою, що включає цільову програму дій, банк інформації і методичне керівництво з досягнення поставлених дидактичних цілей; проводити контроль і оцінку знань і умінь на основі оперативного тестового контролю [5].

Учбові завдання з певного предмета (методичні розробки, література, інформація, розміщена на серверах вузу) в дистанційному навчанні пересилаються по телекомунікаційних системах, студент вивчає їх, консультується з викладачем з невияснених питань з використанням електронної пошти або голосу в режимі телефонії; готує звіт з контрольного випробування, посилає його по електронній пошті викладачу, який після рецензії таким же чином інформує студента про результат виконання завдання. Якщо результати контрольного випробування негативні і не зараховані, студенту видається нове завдання і цикл навчання з цього розділу або теми повторюється.

Одним з перспективних методів контролю знань студентів є тестування. Це система стандартизованих завдань, результат виконання яких дозволяє дати надійну і валідну оцінку учбових досягнень студентів.

З переваг тестування можна виділити наступні:

1. Збільшення об'єктивності, точності, диференційованої оцінки учбових досягнень студентів.

2. Здійснення контролю рубежу залишкових знань і відповідно приріст їх на будь-якому ступені навчання, що допоможе виявити рейтинг кожного викладача кафедри, факультету.

3. Оперативне проведення контролю із застосуванням контролюючих пристроїв, у тому числі персональних комп'ютерів;

4. Якщо при традиційному контролі при відповіді на 2-3 білетних питання студент може одержати гарну оцінку, не освоївши повною мірою учбовий матеріал, то тестування здійснюється, як правило за всією програмою, отже, об'єктивність контролю різко підвищується.

У той же час створити надійні, інформативні тести не просто, тому викладачам тут необхідно проявити максимум відповідальності і педагогічної майстерності, щоб одержати об'єктивні дані.

В.О. Аванесовим, В.П. Беспалько [1, 39] сформульовані основні вимоги до тестових завдань:

- обов'язкова відповідність учбовій програмі дисципліни, що перевіряється;

- відома міра трудності;
- стислість формулювання;
- ясність і лаконічність мови;
- коректність (тестове завдання повинно мати тільки одну вірну відповідь);
- кумулятивність ефекту (оцінка студента складається з оцінок за окремими завданнями);
- короткочасність (кожне завдання вимагає для відповіді не більш 2-х хвилин).

При ефективному стимулюванні учбової діяльності студентів система рейтингу, заснована на безперервному контролі і оцінці знань, стає значущим чинником інтенсифікації процесу навчання.

Висновки. Таким чином технологія навчання може бути представлена, як сукупність методів і засобів зміни системи навчання, перекладу її в новий стан, технологія навчання направлена на конструювання і здійснення учбового процесу, який повинен гарантувати досягнення поставлених цілей. З сучасних технологій найприйнятнішими для індивідуалізованого навчання студентів є модульно-рейтингова технологія, дистанційне навчання і тестування.

Індивідуалізація навчання студентів зв'язана, перш за все, з інтенсифікацією пізнавальної діяльності, яка базується на сучасних методах і технологіях навчання, які дають можливість студентам не тільки за більш короткий термін одержати необхідні професійні знання, уміння і навички, але і успішно поєднувати навчання у вузі з іншими видами діяльності.

Література

1. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе. - М.: Высшая школа, 1989. - 168 с.
2. Бершадский А.М., Краевский И.Г. Дистанционное обучение - форма или метод? // Дистанционное образование. - 1998. - № 4. - С. 34-37.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. - М.: Педагогика, 1989. - 192 с.
4. Ильина Т.А. Понятие «Педагогическая технология» в современной буржуазной педагогике // Советская педагогика. - 1971. - № 9. - С. 123-124.
5. Лаврентьева Н.Б. Педагогические основы разработки и внедрения модульной технологии обучения. Автореф. дисс... докт. пед. наук. - Барнаул, 1999. - 42 с.
6. Лернер И.Я. Внимание технологии обучения // Советская педагогика. - 1990. - №3. - С. 139.
7. Минзов А.С. Концепция индивидуального обучения в телекоммуникационной компьютерной образовательной среде // Дистанционное образование. - 1998. - № 3. - С. 19-22.
8. Наин А.Я. Управление профессиональной подготовкой рабочей молодежи: педагогический аспект. - М.: Педагогика, 1991. - 133 с.
9. Приказчикова А. Помогите себе в учебе // Дистанционное образование. - 1998. - №6. - С. 37-42.
10. Слостенин В.А. Доминанта деятельности // Народное образование. - 1997. - №9. - С. 41-42.

11. Янг С. Системное управление организацией. - М.: Наука, 1972. - 215 с.
12. Янушкевич Ф. Технология обучения в системе высшего образования. - М.: Высшая школа, 1986. - 134 с.

ЕМОЦІЙНІ БАР'ЄРИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Глазкова І. Я.

УДК. 37.032:37.015.3

У дослідженні доведено, що емоції мають подвійний вплив на діяльність особистості, з одного боку, вони її стимулюють та регулюють, з іншого, — дезактивують. Саме негативний вплив емоцій автор вважає перешкодою навчального процесу. У дослідженні автор визначає емоційний бар'єр як внутрішню реакцію на зовнішній бар'єр, що втілюється в певних емоційних станах і супроджує негативні наслідки діяльності. У статті аналізуються причини виникнення та типологія емоційних бар'єрів студентів.

Ключові слова: навчальна діяльність, емоційний бар'єр, емоції, типи емоційних бар'єрів.

В исследовании доказано, что эмоции оказывают двойное влияние на деятельность личности, с одной стороны, они ее стимулируют и регулируют, с другой, — дезактивируют. Именно негативное влияние эмоций автор считает препятствием учебного процесса. В исследовании автор определяет эмоциональный барьер как внутреннюю реакцию на внешний барьер, который воплощается в определенных эмоциональных состояниях и сопровождается отрицательными последствиями деятельности. В статье анализируются причины возникновения и типология эмоциональных барьеров студентов.

Ключевые слова: учебная деятельность, эмоциональный барьер, эмоции, типы эмоциональных барьеров.

In this research the author proves that have dual impact on person's activity. From the one hand they stimulates and regulates it, from the other — it deactivates person's activity. The author considers negative influence of emotions as an obstacle in educational process. In this research the author defines an emotional barrier as internal reaction to an external barrier which is embodied in certain emotional conditions and accompanies negative consequences of activity. In this article the reasons of occurrence and typology of emotional barriers of students are analyzed.

Key words: educational activity, an emotional barrier, emotions, types of emotional barriers.

Актуальність проблеми дослідження обумовлена обґрунтованими теоретичними положеннями багатьох дослідників (М. Вергасова, І. Гапійчук, Л. Кондрашова, І. Могилей, В. Поплужний, В. Семиченко, О. Тихомиров, О. Чебикін, В. Юрченко та інші), які доводять подвійний вплив емоцій на суб'єктів